

RP 180/2022 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 2 a och 4 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras. Ändringarna gäller bestämmelserna om jämkad arbetslöshetsförmån.

Till lagen om utkomstskydd för arbetslösa fogas en bestämmelse om en exceptionell bedömning av arbetstiden. Rätten till jämkad arbetslöshetsförmån ska fortfarande alltid förutsätta att arbetet utförs på deltid.

I de bestämmelser i lagen om utkomstskydd för arbetslösa som trädde i kraft i april 2019 och som gäller jämkning av arbetslöshetsförmånen enligt utbetalningsprincipen görs dessutom vissa förtydligande ändringar.

Den särskilda jämkningsperioden som grund för jämkning av arbetslöshetsförmåner slopas.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2023 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2023.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Beredning.....	5
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	6
2.1 Nuläge.....	6
2.1.1 Arbetstid och rätten till jämkad arbetslöshetsförmån.....	6
2.1.2 Jämkningsperiod.....	8
2.1.3 Beaktande av arbetsinkomsten vid jämkning.....	9
2.1.4 Utbetalning av arbetslöshetsförmån.....	10
2.2 Bedömning av nuläget.....	11
2.2.1 Arbetstidsövervakning och rätt till jämkad arbetslöshetsförmån.....	11
2.2.2 Särskild jämkningsperiod.....	13
2.2.3 Arbetsinkomst som betalats för en längre intjänandeperiod än en månad.....	13
2.2.4 Förkortning av arbetstiden per dag på grund av permittering eller en orsak som jämföras med permittering, stridsåtgärd som inte inverkar på arbetsförhållandena och arbetstidsgranskning.....	15
3 Mål 16.....	
4 Förslag och konsekvenser.....	16
4.1 De viktigaste förslagen.....	16
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	17
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.....	17
4.2.2 Konsekvenser för medborgarna.....	18
4.2.2.1 Särskild jämkningsperiod.....	19
4.2.2.2 Arbetsinkomst som betalats för en längre intjänandeperiod än en månad.....	19
4.2.2.3 Förkortning av arbetstiden per dag på grund av permittering eller en orsak som jämföras med permittering, stridsåtgärd som inte inverkar på arbetsförhållandena och arbetstidsgranskning.....	19
4.2.2.4 Arbetstidsövervakning och jämkad arbetslöshetsförmån.....	20
4.2.2.5 Övriga konsekvenser för medborgarna.....	20
4.2.3 Konsekvenser för Folkpensionsanstaltens och arbetslöshetskassornas verksamhet.....	20
4.2.4 Konsekvenser för arbetsgivare.....	21
5 Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	22
5.1 Särskild jämkningsperiod.....	22
5.2 Arbetsinkomst som betalats för en längre intjänandeperiod än en månad.....	22
5.3 Arbetstidsövervakning och jämkad arbetslöshetsförmån.....	23
6 Remissvar.....	24
7 Specialmotivering.....	24
8 Ikraftträdande.....	27
9 Förhållande till budgetpropositionen.....	27
10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	27
LAGFÖRSLAG.....	29
Lag om ändring av 2 a och 4 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	29
BILAGA.....	32

PARALLELTEXT	32
Lag om ändring av 2 a och 4 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa	32

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering

I avsnitt 3.5 Ett Finland där förtroende och en jämlik arbetsmarknad råder i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering är det första målet att främja en hög sysselsättningsnivå genom aktiva åtgärder. Ett av de viktigaste sätten är att förlänga tiden i arbetslivet i början, i mitten och i slutet. Enligt regeringsprogrammet reformeras utkomstskyddet för arbetslösa bland annat genom att man fortsätter utvecklandet av den jämkade arbetslöshetsdagpenningen. I utvecklingsarbetet ska underlättande av deltagande i arbete och det föränderliga arbetslivet beaktas.

I avsnitt 3.6 i regeringsprogrammet, Ett rättvist, jämlikt och inkluderande Finland, konstateras under temat reform av den sociala tryggheten att det väsentliga i översynen av den sociala tryggheten är social rättvisa och en tryggad försörjning för människor som ställs inför sociala risker. Det är viktigt att systemets tillförlitlighet, utsträckning och begriplighet förbättras. Enligt regeringsprogrammet främjas detta mål genom att det jämkade utkomstskyddet för arbetslösa förnyas så att de som är utanför arbetstidsövervakningen inte hamnar utanför jämkningen, samt då det gäller arbetstiden förnyas så att en arbetstagare vars arbetsrytm varierar från månad till månad behandlas jämlikt. Syftet med reformen är att ersätta ekonomiska förluster till följd av arbetslöshet, inte att trygga inkomstnivån.

Från jämkning enligt intjänandeprincipen till jämkning enligt utbetalningsprincipen

Bestämmelserna om jämkad arbetslöshetsförmån i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) ändrades genom en lag som trädde i kraft den 1 april 2019 så att man vid jämkning av arbetslöshetsförmåner i huvudsak övergick från den tidigare jämkningen enligt intjänandeprincipen till jämkning enligt utbetalningsprincipen. Syftet med ändringen var att främja partiell sysselsättning och mottagande av kortvarigt arbete. Ett ytterligare syfte var att främja användbarheten av det inkomstregister som avses i lagen om det nationella inkomstdatasystemet i situationer där jämkad arbetslöshetsförmån betalas.

Vid jämkning enligt utbetalningsprincipen jämkas inkomsten från lönearbete med arbetslöshetsförmånen för den ansökningsperiod under vilken inkomsten betalas ut. Vid jämkning enligt intjänandeprincipen jämkas inkomsten från lönearbete utifrån tidpunkten för arbetsprestationen, dvs. intjänandetidpunkten. Jämkningsenheten av löneinkomster baserar sig fortfarande på intjänandeprincipen om personens arbetstid per vecka har förkortats på grund av permittering eller om utbetalningen av arbetslöshetsförmån baserar sig på så kallat väderhinder.

Tillfälliga undantag från lagen om utkomstskydd för arbetslösa på grund av covid-19-epidemin

Under våren 2020 hade covid-19-epidemin och de begränsningsåtgärder som vidtogs för att bekämpa denna en betydande inverkan på företagens verksamhetsförutsättningar. Detta ledde till en snabb ökning av antalet arbetslösa arbetssökande och personer som ansökte om arbetslöshetsförmån. I lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa gjordes flera temporära änd-

ringar i syfte att stärka den ekonomiska ställningen för dem som blivit arbetslösa och permitterade. I regeringens proposition RP 61/2020 rd till riksdagen med förslag till lag om temporära undantag från lagen om utkomstskydd för arbetslösa på grund av covid-19-epidemin föreslogs temporära ändringar som syftade till att i vissa situationer förenkla bestämmelserna om utkomstskydd för arbetslösa och på så sätt minska den arbetsmängd som behandlingen av förmånsansökningar kräver. De föreslagna ändringarna gällde bland annat vissa situationer där arbetslöshetsförmånerna jämkas. Lagen om temporära undantag från lagen om utkomstskydd för arbetslösa på grund av covid-19-epidemin (315/2020) trädde i kraft den 11 maj 2020 och gällde till den 30 november 2021.

Med stöd av den temporära lagen 315/2020 slopades temporärt den så kallade särskilda jämningsperioden för jämkade arbetslöshetsförmåner och den beräknade lön som hänger samman med den. Jämningsperioden och ansökningsperioden för en förmån är alltid fyra på varandra följande kalenderveckor eller en månad, även om perioden innehåller dagar för vilka förmånsrätt inte föreligger. Ändringen innebär att alla de lönedagsenliga löner som betalats under de fyra på varandra följande kalenderveckorna eller månaden i fråga och den arbetstid som ligger till grund för lönen beaktas vid jämkningen av förmånen, även om lönen har betalats för en dag då personen inte har rätt till arbetslöshetsförmåner. Om det i mitten av en jämningsperiod eller under två på varandra följande jämningsperioder infaller en tid då personen inte har rätt till arbetslöshetsförmåner, ska jämkad förmån betalas för den tid under jämningsperioden som inte berörs av detta hinder. Till följd av ändringen bildas ingen så kallad beräknad inkomst för den särskilda jämningsperioden.

Regeringen lämnade den 21 oktober 2021 till riksdagen en proposition med förslag till lag om temporär ändring av 4 och 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (RP 202/2021 rd). Den fastställda lagen (1015/2021) trädde i kraft den 1 december 2021 och gäller till den 31 december 2022. Med stöd av lagen ska bestämmelserna om en särskild jämningsperiod och den beräknade inkomst som hänför sig till den temporärt inte tillämpas. Dessutom kan arbetslöshetsförmån temporärt fortfarande betalas i förskott för högst sex månader på basis av ansökan. Enligt regeringspropositionen är avsikten att under giltighetstiden för de temporära undantagen närmare bedöma om det är ändamålsenligt att föreskriva permanent om dessa undantag som förenklar förmånshandläggningen. Social- och hälsovårdsutskottet har gett ett betänkande ShUB 27/2021 rd om propositionen. Social- och hälsovårdsutskottet anser det vara viktigt att man under giltighetstiden för undantagsbestämmelserna i enlighet med propositionen bedömer om det är ändamålsenligt att föreskriva permanent om dessa undantag, eftersom de förenklar förmånshandläggningen. Utskottet anser att det är lämpligt att samtidigt göra en övergripande översyn av hur bestämmelserna om jämkning kunde förbättras.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts i samarbete med FFC rf, STTK rf, Akava rf, Finlands Näringsliv EK, Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT och Företagarna i Finland rf.

Företrädare för Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassorna har haft möjlighet att kommentera propositionen under beredningen.

Propositionsutkastet har varit på remiss 15.6.2022—5.8.2022. Utlåtanden om propositionsutkastet har begärts av följande instanser: Akava, Finlands Näringsliv EK, Finansinspektionen, Folkpensionsanstalten, Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT, besvärsnämnden för social trygghet, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Företagarna i Finland rf, STTK rf, arbets- och näringsministeriet, Sysselsättningsfonden, Arbetslöshetskassornas samorganisation, Työttömien Keskusjärjestö ry, försäkringsdomstolen och finansministeriet.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

Arbets- och näringsbyrån, arbets- och näringsförvaltningens kundservicecenter eller en kommun inom ett försöksområde som avses i lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (1269/2020) ger för Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassorna bindande utlåtanden om de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsförmåner. Ett arbetskraftspolitiskt utlåtande ges bland annat om huruvida en person är en sådan arbetslös arbetssökande som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Rätten till arbetslöshetsförmån förutsätter att personen är arbetssökande vid arbets- och näringsbyrån och söker heltidsarbete.

I 1 kap. 5 § 1 mom. 5 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa definieras hurtant arbete som utförts i ett arbetsavtals- eller tjänsteförhållande som betraktas som heltidsarbete i systemet med utkomstskydd för arbetslösa. Enligt definitionen avses med heltidsarbete arbete där arbetstiden överstiger 80 procent av den inom branschen tillämpade maximiarbetstiden för arbetstagare i heltidsarbete. Deltidsarbete definieras i 6 punkten som arbete som utförs i ett anställningsförhållande där arbetstiden är högst 80 procent av den inom branschen tillämpade maximiarbetstiden för arbetstagare i heltidsarbete.

2.1 Nuläge

2.1.1 Arbetstid och rätten till jämkad arbetslöshetsförmån

Bestämmelser om arbetslösa arbetssökandes rätt att få jämkad arbetslöshetsförmån finns i 4 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002). Rätten att få jämkad arbetslöshetsförmån avgörs på basis av arbetsinkomsten och, när det är fråga om lönearbete, arbetstiden.

Enligt 1 § i kapitlet kan jämkad arbetslöshetsförmån betalas till arbetssökande som får lön för deltidarbete (1 punkten i paragrafen) eller för heltidsarbete som varar högst två veckor (2 punkten i paragrafen). Jämkad arbetslöshetsförmån kan också betalas till personer vars arbetstid per dag har förkortats på grund av permittering eller av en orsak som jämställs med permittering eller som är förhindrad att arbeta på grund av en sådan stridsåtgärd som inte står i samband med den arbetssökandes anställningsvillkor eller arbetsförhållanden (3 punkten i paragrafen) eller till personer som har inkomst av företagsverksamhet eller eget arbete (4 punkten i paragrafen).

Kortvarigt heltidsarbete som berättigar till jämkad förmån har i 4 kap. 1 § 3 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa definierats som heltidsarbete som varar högst två veckor. Detta innebär i praktiken arbete som pågår högst 14 kalenderdagar som oavbrutet följer på varandra inklusive veckoslut. Dessutom förutsätts att arbetstiden är över 80 procent.

Om personen sysselsätts i deltidarbete eller kortvarigt heltidsarbete föreligger inte rätt till jämkad arbetslöshetsförmån om arbetstiden överskrider gränsen på 80 procent under jämkningsperioden. Om branschen saknar kollektivavtal jämförs den faktiska arbetstiden med den ordinarie arbetstid som avses i 3 kap. i arbetstidslagen (872/2019).

Enligt 4 kap. 3 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa har en permitterad arbetssökande inte rätt till arbetslöshetsförmån, om hans eller hennes arbetstid, på basis av vilken lönen betalas, under en granskningsperiod om en kalendervecka överstiger 80 procent av den inom branschen tillämpade maximiarbetstiden för arbetstagare i heltidsarbete. Denna begränsning gäller både dem som är permitterade med förkortad arbetsdag och dem som är permitterade med förkortad arbetsvecka. Begränsningen gäller också situationer där den dagliga arbetstiden har förkortats på grund av en orsak som jämställs med permittering eller där personen är förhindrad

att arbeta på grund av en sådan stridsåtgärd som inte står i samband med den arbetssökandes anställningsvillkor eller arbetsförhållanden.

Utöver detta har en arbetssökande inte heller rätt till jämkad arbetslöshetsförmån, om hans eller hennes avtalsenliga, ordinarie arbetstid eller den genomsnittliga arbetstid som ligger till grund för månadslönen i periodarbete under en utjämningsperiod överstiger 80 procent av den inom branschen tillämpade maximiarbetstiden för arbetstagare i heltidsarbete.

När arbetstidens inverkan på rätten att få jämkad arbetslöshetsförmån granskas, beaktas i arbetstiden den arbetstid som sparats i och tagits ut från en arbetstidsbank. Bestämmelser om detta finns i 4 kap. 3 § 3 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Vid jämkningen av arbetslöshetsförmåner beaktas även inkomster som sparats i eller tagits ut från en arbetstidsbank (kapitlets 4 § 1 mom.). I arbetstiden beaktas både den tid som arbetstagaren sparar i arbetstidsbanken och den tid som arbetstagaren tar ut som avlönad ledighet. Både inkomster som sparats i arbetstidsbanken och inkomster som tagits ut från den är inkomster som ska beaktas vid jämkningen. I detaljmotiveringen till regeringens proposition 136/2007 konstaterades det att systemet med arbetstidsbanker lämpar sig dåligt i situationer där en person får jämkad arbetslöshetsdagpenning på grund av att det finns så lite av det arbete som han eller hon utför. Det uppstår problem när rätten till jämkad arbetslöshetsdagpenning bestäms på grundval av den arbetade arbetstiden och inkomsterna av denna. Eftersom en arbetstagare inom systemet med arbetstidsbanker själv kan bestämma om sina inkomster genom att sätta in arbetstid eller inkomster i arbetstidsbanken eller genom att ta ut betald ledighet eller penningersättning, ansågs det vara viktigt att hindra att det uppstår möjligheter att utnyttja systemet. I arbetstiden ska därför beaktas både den tid som arbetstagaren sparar i arbetstidsbanken och den tid som arbetstagaren tar ut som betald ledighet.

Med sparade inkomster avses enligt förarbetena till lagen förutom insättningar i pengar, till exempel övertidsersättningar eller semesterpenningar, även lön som motsvarar den arbetstid som satts in. Till de inkomster som tas ut från arbetstidsbanken hör penningersättningar och lön som betalats för den ledighet som tagits ut.

Den som ansöker om arbetslöshetsförmån ska meddela arbetstiden till Folkpensionsanstalten eller arbetslöshetskassan genom att fylla i uppgifterna i anmälan om arbetslöshetstid. Dessutom kan timmarna vid behov meddelas genom någon annan utredning som begärts av Folkpensionsanstalten eller arbetslöshetskassan, som betalar ut arbetslöshetsförmånen. Uppgifterna i ansökan kompletteras med ett eventuellt skriftligt arbetsavtal som skickas elektroniskt eller som papperskopia.

Om veckoarbetstiden för en arbetssökande som har utfört heltidsarbete har förkortats med en eller flera dagar per vecka på grund av permittering eller om förkortningen av veckoarbetstiden beror på väderhinder, betalas full arbetslöshetsförmån för dessa helt arbetslösa dagar. Lönen för arbetade dagar under veckan beaktas alltså inte. Bestämmelser om detta finns i 4 kap. 1 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Om den arbetssökande under en förkortad arbetsvecka dock får inkomster från arbete som avses i 1 §, betalas till honom eller henne en jämkad arbetslöshetsförmån i vars belopp även inkomsten för fulla arbetsdagar under den förkortade arbetsveckan beaktas. Vid permittering med förkortad arbetstid per vecka är en förutsättning för att jämkad arbetslöshetsförmån ska kunna betalas att arbetstagarens lön har minskats så att minskningen motsvarar förkortningen av arbetstiden.

Enligt 2 a kap. 2 § 1 mom. 4 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa har en arbetssökande giltig orsak att lämna sitt arbete utan att förlora arbetslöshetsförmånen, om lönen för arbetet är mindre än 1 283 euro i månaden (enligt nivån 2022). Eurobeloppet är detsamma som

förutsätts för att uppfylla det arbetsvillkor som förutsätts för arbetslöshetsdagpenning i branscher där det inte finns kollektivavtal. Det belopp som nämns i bestämmelsen anges enligt nivån för 2013 och justeras varje år på det sätt som avses i 14 kap. 1 a §. Samma belopp tillämpas oberoende av om arbetet är heltidsarbete eller deltidarbete. Utöver villkoret om den lön som erhålls för arbetet förutsätter tillämpningen av 4 punkten för närvarande att den arbetssökande på grund av begränsningarna i 4 kap. 3 § inte har rätt till jämkad arbetslöshetsförmån, dvs. att rätten till jämkad arbetslöshetsförmån har eller skulle ha förvägrats på grund av att det är fråga om heltidsarbete eller att arbetsgivaren inte övervakar arbetstiden. Bestämmelsen tillämpas för närvarande till exempel på sådant arbete med provisionslön där inkomsten från arbetet blir mycket låg även om det är ett heltidsarbete.

2.1.2 Jämkningsperiod

När partiell sysselsättning utförs i lönearbete, prövas rätten till jämkad arbetslöshetsförmån på basis av den arbetstid som förmånssökanden har och den inkomst som betalats till honom eller henne. Enligt 4 kap. 2 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa bestäms den jämkade arbetslöshetsförmånen utifrån arbetsinkomsten under jämkningsperioden. Vid beräkningen av arbetstiden för heltidsarbete under en jämkningsperiod anses en månad innefatta 21,5 betalningsdagar.

Jämkningsperioden är den period under vilken arbetsinkomsten betalas när inkomsten fås från deltidarbete, från heltidsarbete som varar högst två veckor eller från företagsverksamhet eller eget arbete. Jämkningsperioden är också betalningsperioden för arbetsinkomsten när det är fråga om permittering som genomförs genom förkortad arbetstid per dag eller av en orsak som jämföras med permittering eller om personen är förhindrad att arbeta grund av en sådan stridsåtgärd som inte står i samband med den arbetssökandes anställningsvillkor eller arbetsförhållanden. Om det är fråga om förkortning av veckoarbetstiden på grund av permittering eller väderhinder, är jämkningsperioden den period under vilken arbetstimmarna har utförts.

Bestämmelser om jämkningsperiodens längd och om när den förkortas finns i 4 kap. 2 § 1—4 mom. i den tills vidare gällande lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Jämkningsperioden är i allmänhet en månad eller fyra på varandra följande kalenderveckor, beroende på personens lönebetalningsperiod. Om en sådan normal jämkningsperiod emellertid innefattar perioder för vilka arbetssökanden har rätt till full arbetslöshetsförmån eller för vilka han eller hon inte alls har rätt till arbetslöshetsförmån, ska jämkningsperioden förkortas i motsvarighet till dessa perioder (särskild jämkningsperiod). Detta görs dock inte om förmånen inte betalas för att personen inte har varit arbetssökande vid arbets- och näringsbyrån. Personen kan inte få större arbetslöshetsförmån genom att avbryta sin arbetssökning under tiden för det arbete om omfattas av jämkningen.

Den särskilda jämkningsperioden är alltid kortare än en månad eller fyra veckor. De perioder för vilka personen har rätt till full arbetslöshetsförmån förkortar den normala jämkningsperioden. Sådana perioder är till exempel permitteringsdagar under en förkortad arbetsvecka och permittering på heltid. Perioder då rätt till arbetslöshetsförmåner saknas är till exempel perioder med heltidsarbete över två veckor, sjukdomstid och självrisktid. Sökanden hamnar under sådana perioder utanför systemet med utkomstskydd för arbetslösa, och då kan inte heller jämkningen omfatta sådan tid. Jämkningsperioden utgörs då av de delar av ansöknings- och betalningsperioden som inte berörs av ett sådant hinder, och vid jämkningen beaktas inte inkomster som har betalats under den tid hindret består. Ett undantag utgör den tid under vilken arbetsansökningen inte har varit i kraft.

Om jämkad arbetslöshetsförmån betalas för en särskild jämkningsperiod, ska den inkomst som betalats under den särskilda jämkningsperioden omvandlas till beräknad inkomst genom att dagslönen multipliceras med talet 21,5. Dagslönen fås genom att inkomsten av arbetet divideras med antalet beräknade arbetsdagar under jämkningsperioden. Till följd av den temporära lagen tillämpas på jämkning inte bestämmelserna om särskilda jämkningsperioder i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (2 § 4 mom.) och inte heller bestämmelserna om beräknade löner (4 § 2 mom.) under tiden 1.12.2021—31.12.2022.

2.1.3 Beaktande av arbetsinkomsten vid jämkning

Utöver arbetstiden kan också arbetsinkomsten förhindra att jämkad arbetslöshetsförmån betalas. I detta avsnitt beskrivs hur inkomsten genom jämkning påverkar arbetslöshetsförmånens belopp.

Om det i en situation som avses i 1 § 1—3 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (till exempel deltidsarbete i 1 punkten) under en jämkningsperiod betalas arbetsinkomst för en längre intjänandeperiod än en månad, fördelas arbetsinkomsten så att den påverkar utbetalningsmånaden och lika många därpå följande månader som för vilka arbetsinkomsten betalats på en gång. Om det på basis av tidpunkten för löneutbetalningen och övriga omständigheter likväl är uppenbart att syftet med arrangemanget har varit att undvika att inkomsten beaktas vid jämkningen, ska inkomsten jämkas enligt de perioder under vilka den arbetstid som ligger till grund för lönen har utförts. Syftet med denna bestämmelse är att förebygga situationer där man vill undvika att inkomsten jämkas med arbetslöshetsförmånen genom att koncentrera löneutbetalningen. Bestämmelser om dessa särskilda situationer som gäller beaktande av lön finns i 4 kap. 2 § 5 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

I 4 kap. 2 § 6 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskrivs om vissa begränsningar i jämkningen av arbetsinkomst. Den arbetsinkomst som betalats under jämkningsperioden jämkas inte om den baserar sig på arbete som avses i 1 § 1—3 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och har intjänats under en period för vilken arbetslöshetsförmån inte betalas på grund av en tid utan ersättning eller skyldighet att vara i arbete enligt 2 a kap. eller allmänna begränsningar för erhållande av förmåner enligt 3 kap. (till exempel arbetsoförmåga, lön för uppsägningstid, periodisering, semester som baserar sig på lön för heltidsarbete, familjeledighet, partiell vårdledighet). Till exempel inkomster som intjänats under heltidsstudier eller företagsverksamhet på heltid eller under självrisktiden jämkas enligt utbetalningsprincipen, om inkomsten har intjänats från deltidsarbete, heltidsarbete som varar högst två veckor eller förkortade arbetsdagar.

Bestämmelser om den jämkade arbetslöshetsförmånens belopp finns i 4 kap. 5 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Den jämkade arbetslöshetsförmånen räknas ut så att förmånen och 50 procent av den del av inkomsten som överstiger det skyddade beloppet under en jämkningsperiod sammanlagt kan uppgå till det belopp som annars hade kunnat betalas i förmån.

Det skyddade beloppet är

- 1) 300 euro under en jämkningsperiod om en månad,
- 2) 300 euro vid användning av beräknad inkomst för den särskilda jämkningsperioden, och
- 3) 279 euro under en jämkningsperiod om fyra på varandra följande kalenderveckor.

Om inkomsten är tillräckligt hög hindrar detta att jämkad arbetslöshetsförmån betalas ut. I fråga om arbetsmarknadsstöd och grunddagpenning är eurobeloppet beroende av nivån på grundskyddet. Då grundskyddet är 35,72 euro per dag, dvs. 768,00 euro i månaden (enligt nivån 2022), utgör en inkomst som beräknas vara 1 720,00 euro eller mer i månaden ett hinder för att jämkat arbetsmarknadsstöd eller jämkad grunddagpenning ska betalas.

Beloppet av jämkad inkomstrelaterad dagpenning beräknas så att summan av nämnda dagpenning jämte eventuella barnförhöjningar och inkomsten under jämkningsperioden är högst lika stor som den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen, dock minst samma belopp som personen i fråga skulle ha rätt att få i grunddagpenning. Om den inkomst som betalats under jämkningsperioden och som jämkningen grundar sig på är lika stor eller större än den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen, betalas inkomstrelaterad dagpenning inte ut, om inte förmånen undantagsvis ska betalas på grund av bestämmelsen om grunddagpenning. Bestämmelser om inkomstbegränsningen vid betalning av jämkad arbetslöshetsförmån finns i 4 kap. 5 § 3 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

2.1.4 Utbetalning av arbetslöshetsförmån

I 1 § i statsrådets förordning om verkställigheten av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1330/2002) föreskrivs om utbetalning av arbetslöshetsförmån. Grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd betalas i efterskott i betalningsperioder så, att den första betalningsperioden är två veckor lång och varje därpå följande betalningsperiod är fyra veckor lång. Grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd ska utbetalas så att de kan lyftas av sökanden inom en vecka från betalningsperiodens utgång. Den inkomstrelaterade dagpenningen betalas från och med dagpenningens periodens begynnelse i efterskott för betalningsperioder om fyra veckor eller en månad, dock så, att den första betalningsperioden kan vara kortare än ovan nämnda period. En arbetslöshetsförmån kan betalas för en kortare tid än fyra veckor eller en månad om den arbetssökande påbörjar arbete under betalningsperioden. Den jämkade arbetslöshetsförmånen kan betalas månatligen i efterskott.

Enligt 11 kap. 8 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, som gäller tills vidare, kan arbetslöshetsförmån betalas i förskott utan beslut på basis av ansökan. Förskott kan få vara betalt för sammanlagt högst två månader. I bestämmelsen har användningen av betalning i förskott för högst två månader inte begränsats enligt kalenderår, än mindre enligt den maximala betalningstiden. Förskottet avdras från en arbetslöshetsförmån som beviljas senare och avdraget görs när förmånen betalas. Förskottet kan också betraktas som förskottsbetalning på någon annan arbetslöshetsförmån som beviljas senare. Folkpensionsanstalten eller arbetslöshetskassan kan då kvitta beloppet av en förmån som i förskott betalats till ett för stort belopp mot en förmån som beviljas senare.

Enligt lagen om temporär ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1015/2021) kan förskott få vara betalt för högst sex månader. Under de undantagsförhållanden som coronavirus-epidemin orsakade föreskrevs det temporärt om undantag från 11 kap. 8 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (lag 315/2020). Ändringen gjordes eftersom ett mer omfattande och effektivt utnyttjande av förskottsbetalning antogs underlätta ordnandet av utkomstskydd via systemet med utkomstskydd för arbetslösa när antalet ansökningar ökade kraftigt 2020.

2.2 Bedömning av nuläget

2.2.1 Arbetstidsövervakning och rätt till jämkad arbetslöshetsförmån

För att jämkad arbetslöshetsförmån ska kunna beviljas vid partiell sysselsättning förutsätts att sökandens arbetstid inte överskrider den gräns på 80 procent som föreskrivs i 4 kap. 3 §. Syftet med arbetstidsbegränsningen, som är en förutsättning för jämkad arbetslöshetsförmån, är att ersätta ekonomiska förluster till följd av partiell arbetslöshet. Enbart ringa eller minskade löneinkomster är inte en grund för att jämkad arbetslöshetsförmån ska betalas, om minskningen av inkomsterna inte står i proportion till minskningen av arbetstiden.

Rätt till jämkad arbetslöshetsförmån föreligger inte om deltidsanställningen baserar sig på arbetstidsförkortning som skett på arbetstagarens initiativ. Då beror deltidsarbetet inte på arbetsgivarens erbjudanden, förkortning av arbetstiden på basis av en anhörigs vårdbehov eller av orsaker som hänför sig till arbetstagarens arbetsförmåga. Enligt 2 kap. 5 § i arbetsavtalslagen ska arbetsgivaren, om arbetsgivaren behöver flera arbetstagare för uppgifter som är lämpliga för sådana arbetstagare som redan arbetar på deltid, erbjuda de deltidsanställda dessa arbeten.

För att Arbetskraftsmyndigheten ska kunna utreda de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsförmån och vid behov ge ett arbetskraftspolitiskt utlåtande, ska arbetssökanden underrätta Arbetskraftsmyndigheten om att arbete inleds och avslutas samt om ändringar i arbetstiden. Arbetskraftsmyndigheten kan för utredning av arbetstiden vid behov be arbetssökanden visa upp ett arbetsavtal, men Arbetskraftsmyndigheten följer inte upp hur arbetstiden förverkligas. Utbetalaren av arbetslöshetsförmån får utredningen om arbetstiden från de arbetstidsuppgifter som förmånssökanden fyllt i anmälan om arbetslöshetsperiod samt från arbetsavtalet. Vid behov kompletteras uppgifterna med en utredning av arbetsgivaren. Uppgifter om huruvida den som ansöker om förmån och är partiellt sysselsatt har underlåtit sig eller vägrat ta emot merarbete som arbetsgivaren erbjuder bedöms i praktiken sällan komma till arbetslöshetskassornas och Folkpensionsanstaltens samt Arbetskraftsmyndighetens kännedom.

Begränsningen av arbetstiden i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och påvisandet av arbetstiden som en förutsättning för jämkad arbetslöshetsförmån lämpar sig väl för att granska rätten till förmån i branscher där lönen baserar sig på arbetstiden eller där arbetsgivaren annars kan följa upp arbetstagarnas arbetstid och även gör det. I fråga om branscher där grunden för lönebetalning är någon annan än arbetstiden (t.ex. provisionslön) eller uppgifter som inte omfattas av arbetstidslagen, kan det vara svårare att påvisa att arbetstiden och arbetslösheten är partiell.

Arbetsgivaren övervakar inte nödvändigtvis arbetstiden noggrant och arbetsgivaren har inte nödvändigtvis alltid ens möjlighet att övervaka arbetstiden, om arbetstiden inte inverkar på lönen och arbetstidslagen inte lämpar sig för arbetet i fråga. Då begränsas den tid som använts för arbetet i allmänhet inte av arbetsgivaren så att den understiger gränsen för heltidsarbete och arbetets art är inte sådan att det på grund av omständigheterna endast finns en begränsad mängd arbete.

Om arbetsgivaren inte har möjlighet eller behov av att övervaka arbetstiden (t.ex. i branscher som enbart baserar sig på provision eller i uppgifter som utförs någon annanstans än i arbetsgivarens lokaler och som inte förutsätter inloggning i ett system som arbetsgivaren upprätthåller), kan den som betalar ut arbetslöshetsförmånen i allmänhet inte konstatera att villkoren för jämkad arbetslöshetsförmån uppfylls. Då kan jämkad arbetslöshetsförmån inte beviljas.

Besvärnämnden för utkomstskyddsärenden (nuvarande besvärnämnden för social trygghet) har i sitt avgörande TTLL 4787/13/A ansett att man i fråga om en person som arbetat som reklamutdelare skulle beakta att det i personens arbetsavtal hade avtalats om två arbetsdagar, och enligt arbetsgivarens utlåtande hade antalet arbetsdagar varit riktigt, och dessutom hade det i arbetsgivarens utlåtande konstaterats att arbetstiden var 6 timmar i veckan. Besvärnämnden för utkomstskyddsärenden upphävde arbetslöshetskassans beslut om avslag och ansåg att tillräcklig utredning om arbetstiden hade lagts fram och att villkoren för jämkad arbetslöshetsdagpenning uppfylldes.

Med stöd av ovan nämnda rättsfall i besvärnämnden för utkomstskyddsärenden har arbetslöshetskassornas tillämpningsanvisningar för lagen om utkomstskydd för arbetslösa preciserats. I tillämpningsanvisningen konstateras det att arbetets karaktär eller omständigheterna ibland kan vara sådana att det även på annat sätt än genom en noggrann arbetstidsövervakning med stor säkerhet kan konstateras att arbetstidsgränsen underskrids. I sådana situationer kan arbetsgivarens och arbetstagarens utredningar om arbetstiden i regel anses vara ett tillräckligt bevis på att arbetstidsgränsen underskrids, även om arbetstiden inte noggrant övervakas. Frågan ska dock bedömas från fall till fall. Uppmärksamhet kan fästas exempelvis vid följande:

- Vad har avtalats om arbetstiden eller arbetets omfattning i arbetsavtalet?
- Begränsas arbetstiden av arbetets karaktär eller av arbetsgivaren?
- Har arbetet utförts vid sidan av annat arbete eller bindande studier (t.ex. mycket närvaro vid läroanstalten)?
- Är arbetet sådant att det kan utföras endast under en viss kort tid?
- Är den arbetstid som normalt används för motsvarande arbete ringa?
- Är den prestationslön som betalas för utförande av en arbetshelhet fastställd så att grunden för lönen är den tid som normalt används för arbetsprestationen i fråga?
- Kan arbetstiden härledas från faktureringen eller andra motsvarande uppgifter om kunderna?

Om arbetsgivaren eller den som ansöker om arbetslöshetsförmån genom ovan beskrivna uppgifter kan visa att arbetstidsgränsen på 80 procent inte överskrids i arbetet, kan rätt till jämkad arbetslöshetsförmån uppkomma.

Enligt uppgifter från arbetslöshetskassorna är andelen sökande som inte omfattas arbetstidsövervakning liten, och arbetstidsövervakning är inget stort problem i behandlingen. Arbetstidsövervakningen måste mestadels granskas när det gäller personer som utför försäljningsarbete (vanligen t.ex. fastighetsmäklare). I nuläget gäller problemen med tillämpningspraxis oftast situationer där det är fråga om arbetstagare med provisionslön. Till exempel 2020 gav arbetslöshetskassorna sammanlagt 84 negativa beslut med stöd av 4 kap. 1 och 3 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (arbetstiden kan inte övervakas), medan de 2014 gav 109 beslut. Antalen har sammantaget varit obetydliga. Samtidigt gav arbetslöshetskassorna 2020 över 550 000 positiva beslut om jämkad arbetslöshetsförmån och sammanlagt över 390 000 negativa beslut om inkomstrelaterad dagpenning.

Enligt rättspraxis kan rätt till jämkad förmån uppkomma om det är uppenbart att arbetet är partiellt. I situationer där det inte går att dra slutsatser om arbetstiden på grund av arbetets art eller

andra omständigheter, ska den som betalar ut arbetslöshetsförmånen fästa särskild uppmärksamhet vid utredningar om arbetstider och partiell arbetstid. Enbart en egen anmälan eller arbetsgivarens anmälan om förkortad arbetsvecka eller arbetsdag eller utförande av deltidsarbete är inte som sådan en tillräcklig grund för utbetalning av arbetslöshetsförmån. Inte heller ett arbetskraftspolitiskt utlåtande utan hinder är i sig en tillräcklig utredning. Betalning av jämkad arbetslöshetsförmån i dessa situationer förutsätter därför prövning av den som betalar ut arbetslöshetsförmånen. Detta beviljande eller förvägrande av rätt som grundar sig på helhetsprövning och som är beroende av avgörande- och rättspraxis möjliggör utbetalning av förmån, men förtydligar inte denna eller stöder förutsägbarheten om när rätt till jämkad arbetslöshetsförmån kan uppkomma.

I branscher där lönebetalningen inte baserar sig på arbetstiden eller där arbetsgivaren inte följer upp arbetstiden till exempel genom automatisk arbetstidsövervakning kan det vara svårt eller till och med omöjligt att påvisa ringa, dvs. partiell arbetstid, och bristen på utredning kan förhindra att arbetslöshetsförmån betalas ut. Så är fallet även om inkomsterna blir mycket små. Detta gör det svårare för den som vill sysselsätta sig att förutse rätten till arbetslöshetsförmån om arbetet i princip är partiellt, men arbetsgivaren de facto inte följer upp arbetstiden.

2.2.2 Särskild jämningsperiod

I och med att jämkning sker enligt utbetalningsprincipen har betydelsen av den beräknade lönen och den särskilda jämningsperioden ändrats. Nu bildas den beräknade lönen endast av de löner som betalats under en särskild jämningsperiod. Om lön betalas under det hinder på grund av vilket en särskild jämningsperiod uppstår, beaktas lönen inte vid jämkningen. Detta särdrag i jämkningen av arbetslöshetsförmåner enligt utbetalningsprincipen gör att användningen av särskild jämningsperiod och beräknad lön blir oförutsebar och oändamålsenlig för både systemet och för den som ansöker om förmån.

Det är ändamålsenligt att använda beräknad lön vid beräkningen av jämkad arbetslöshetsförmån när personen får inkomst regelbundet. Då motsvarar den beräknade lönen den månadsinkomst som personen annars skulle ha fått. En partiell sysselsättning är dock ofta inte regelbunden så att arbetstimmar och den inkomst som fås av arbetet är de samma från en jämningsperiod till en annan. Då kan månadsinkomsten, som motsvarar den beräknade lönen, inte bildas.

Under giltighetstiden för den temporära lagstiftningen 1.12.2021—31.12.2022 har den särskilda jämningsperioden för jämkade arbetslöshetsförmåner och den beräknade lön som hänger samman med den slopats temporärt. Slopandet av den särskilda jämningsperioden och den beräknade lönen upplevs ha förenklat verkställigheten av jämkat utkomstskydd för arbetslösa. Enligt synpunkter från utbetalarna av arbetslöshetsförmåner, dvs. Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassorna, har kundkontakterna om jämkning minskat och förmånsbesluten om jämkad förmån har upplevts som rättvisare och mer begripliga än tidigare. Också antalet besvär upplevs ha minskat under den tid som undantagen har tillämpats, vilket möjligen också har minskat arbetsmängden vid besvärsinstanserna. Det har upplevts som svårt att informera kunderna om principerna för särskild jämningsperiod och beräknad lön före ikraftträdandet av den temporära undantagslagen.

2.2.3 Arbetsinkomst som betalats för en längre intjänandeperiod än en månad

I 4 kap. 2 § 5 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskrivs om fördelning av arbetsinkomsten. Första meningen i momentet föreskriver att om det i en situation med deltidsarbete, förkortad arbetsdag på grund av permittering eller kortvarigt heltidsarbete under en jämk-

ningsperiod betalas arbetsinkomst för en längre intjänandeperiod än en månad, fördelas arbetsinkomsten så att den påverkar utbetalningsmånaden och lika många därpå följande månader som för vilka arbetsinkomsten betalats på en gång. I momentets andra mening föreskrivs att om det på basis av tidpunkten för löneutbetalningen och övriga omständigheter likväl är uppenbart att syftet med arrangemanget har varit att undvika att inkomsten beaktas vid jämkningen, ska inkomsten jämkas enligt de perioder under vilka den arbetstid som ligger till grund för lönen har utförts.

Vid jämkning enligt intjänandeprincipen hänfördes arbetsinkomsten för lönearbete till den jämkningsperiod då arbetstimmarna utfördes oberoende av om lönen betalades per intjänandeperiod eller till exempel för två månader åt gången. En sådan fördelning av lönen på hela tiden i arbetet skulle förebygga möjligheten att en person fick arbetslöshetsförmånen till fullt belopp för en del av tiden i arbetet, vilket skulle ha varit slutresultatet om hela löneinkomsten hade hänförts endast till den jämkningsperiod med deltidsarbete då lönen betalades. Man ville också att principen skulle gälla jämkning av lönen enligt utbetalningsprincipen, vilket konstateras i detaljmotiveringen till regeringens proposition RP 220/2018 rd.

Lönebetalningsperioden är oftast två veckor eller en månad. Om grunden för tidlön är en kortare tid än en vecka, till exempel tim- eller daglön, ska lönen enligt arbetsavtalslagen betalas minst två gånger per månad. En månadsavlönad arbetstagares lön ska betalas en gång per månad. Om arbetstagarens lön fastställs på basis av en vecka är lönebetalningsperioden en månad. I arbete med prestationslön, till exempel entreprenadarbete, får lönebetalningsperioden enligt huvudregeln vara högst två veckor lång. Ett kollektivavtal som är bindande för arbetsgivaren kan innehålla preciserande bestämmelser om utbetalning av prestationslön. Om hela eller största delen av arbetstagarens lön betalas i form av vinstandel eller provisionslön, får betalningsperioden inte förlängas så att den är över en månad lång.

Lönebetalningsperioden kan endast undantagsvis vara längre än en månad. I praktiken är detta möjligt i situationer där arbetstagaren utöver en fast grundlön, till exempel månadslön, får en del av lönen i form av provision eller vinstandel. Betalningsperioden för dessa andelar kan vara längre än lönebetalningsperioden på en månad. Även i dessa fall får betalningsperioden dock vara högst 12 månader lång.

Om arbetstagarens lön förfaller till betalning på en söndag eller en kyrklig högtidsdag, självständighetsdagen, första maj, julaftonen eller midsommaraftonen eller på en helgfri lördag, anses enligt arbetsavtalslagen närmast föregående vardag som förfallodag.

Enligt uppgifter från utbetalarna av arbetslöshetsförmåner, dvs. arbetslöshetskassorna och Folkpensionsanstalten, är det ganska vanligt att det infaller två lönebetalningsdagar under en jämkningsperiod (t.ex. lönen betalas med två veckors mellanrum eller lönen betalas för flera anställningsförhållanden på flera betalningsdagar under samma jämkningsperiod). Dessutom är det typiskt att tilläggen, inklusive grundlönerna för mertids- och övertidsarbeten, betalas kontinuerligt retroaktivt.

I första mening i 4 kap. 2 § 5 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskrivs det inte uttryckligen att den tillämpas endast på löner som en och samma arbetsgivare betalar för samma anställningsförhållande eller att den tillämpas också på löner som betalats på flera lönebetalningsdagar. I tillämpnings- och rättspraxis har det lyfts fram tolkningssituationer i anslutning till dessa förutsättningar, dvs. om den nämnda bestämmelsen endast gäller löneposter som en och samma arbetsgivare betalat för ett och samma anställningsförhållande och om bestämmelsen endast gäller löner som betalats samma lönebetalningsdag.

Försäkringsdomstolen har i sitt avgörande Dnr 3964/2020/2605 tagit ställning till tillämpningen av 4 kap. 2 § 5 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och konstaterat att bestämmelsen är avsedd att tillämpas i situationer där inkomst betalas på en gång för ett och samma arbete för längre tid än en månad. Enligt uppgifter från arbetslöshetskassorna och Folkpensionsanstalten är en tolkning i enlighet med försäkringsdomstolens avgörande etablerad i tillämpnings- och avgörandep Praxis. Om till exempel lön som förfaller till betalning på en helgdag betalas föregående vardag, kan två lönebetalningsdagar infalla under en jämkningsperiod då lönebetalningsdagen normalt infaller vid jämkningsperiodens början. Som exempel betalas lönen under två olika lönebetalningsdagar, och om arbetsinkomst inte betalas på någondera lönebetalningsdagen för en längre intjänandeperiod än en månad, fördelas arbetsinkomsten inte och den jämkas under jämkningsperioden.

I 4 kap. 2 § 5 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskrivs det inte om den inverkan som den arbetstid som ligger till grund för lönen har när lönen fördelas och jämkas under två eller flera perioder. I arbetslöshetskassornas anvisningar för tillämpning av lagen om utkomstskydd för arbetslösa konstateras att om det under en jämkningsperiod betalas arbetsinkomst för en längre intjänandeperiod än en månad och det inte är känt hur den arbetstid som ligger till grund för lönen fördelas, fördelas arbetstimmarna i arbetstidsjämförelsen jämnt så att de påverkar lika många månader som under vilka lönen tjänats in. Om månadernas faktiska arbetstimmar framgår av löneuppgifterna används dessa. I arbetslöshetskassornas och Folkpensionsanstaltens etablerade tillämpnings- och avgörandep Praxis fördelas arbetstimmarna i arbetstidsjämförelsen på motsvarande sätt som i den nämnda tillämpningsanvisningen. I rättspraxis har det behandlats en tolkning enligt vilken den arbetstid som ligger till grund för lönen påverkar betalningsperioden, även om lönen med stöd av 2 § 5 mom. fördelas och jämkas under två eller flera perioder.

Enligt 4 kap. 3 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa har en arbetssökande inte rätt till arbetslöshetsförmån, om hans eller hennes arbetstid, på basis av vilken lönen betalas, i lönearbete på deltid eller i kortvarigt heltidsarbete under en jämkningsperiod överstiger 80 procent av den inom branschen tillämpade maximiarbetstiden för arbetstagare i heltidsarbete. Om det inte finns något kollektivavtal inom branschen, görs jämförelsen med den ordinarie arbetstid som avses i 3 kap. i arbetstidslagen (605/1996).

Enligt nämnda 4 kap. 3 § 1 mom. görs arbetstidsgranskningen under en jämkningsperiod, och arbetstiden och lönen inverkar alltid på rätten att få förmån under samma jämkningsperiod. Vid en arbetstidsjämförelse anses en månad alltid innehålla 21,5 vardagar och en period på 4 kalenderveckor anses innehålla 20 vardagar. Vid arbetstidsgranskningen beaktas de arbetstimmar som ligger till grund för den lön som betalats under jämkningsperioden.

2.2.4 Förkortning av arbetstiden per dag på grund av permittering eller en orsak som jämföras med permittering, stridsåtgärd som inte inverkar på arbetsförhållandena och arbetstidsgranskning

En person omfattas av jämkning av utkomstskyddet för arbetslösa om arbetstiden per dag har förkortats på grund av permittering eller av en orsak som jämföras med permittering eller om personen är förhindrad att arbeta på grund av en sådan stridsåtgärd som inte står i samband med den arbetssökandes anställningsvillkor eller arbetsförhållanden. I dessa situationer jämkas den utbetalda arbetsinkomsten enligt utbetalningsprincipen under den sedvanliga jämkningsperioden.

Enligt 4 kap. 3 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa har en arbetssökande i ovan nämnda situationer inte rätt till arbetslöshetsförmån, om hans eller hennes arbetstid, på basis av vilken lönen betalas, under en granskningsperiod om en kalendervecka överstiger 80 procent av den

inom branschen tillämpade maximiarbetstiden för arbetstagare i heltidsarbete. Arbetstiden granskas per kalendervecka även när personen tar emot annat arbete som omfattas av jämkningen.

Tillämpningen av ovan nämnda bestämmelse i lagen om utkomstskydd för arbetslösa kan leda till att arbetslöshetsförmånen avslås för en kalendervecka på grund av att arbetstiden överskridits, om den arbetstid under till exempel fyra veckor som ligger till grund för den utbetalda lönen hänförs till en kalendervecka. Som exempel arbetar en person under en permittering tio timmar per kalendervecka, varvid arbetstiden inte överstiger 80 procent av den inom branschen tillämpade maximiarbetstiden för arbetstagare i heltidsarbete under någon kalendervecka, men om arbetstiden hänförs till en kalendervecka motsvarar den arbetstiden för heltidsarbete.

Enligt bestämmelserna i den tills vidare gällande lagen om utkomstskydd för arbetslösa bildas en särskild jämningsperiod av de veckor vars arbetstid inte överstiger den nämnda tidsgränsen på 80 procent och personen lyfter full arbetslöshetsförmån, om villkoren för erhållande av arbetslöshetsförmån i övrigt uppfylls. Enligt den temporära ändringen av lagen om utkomstskydd för arbetslösa förvägras arbetslöshetsförmånen för en kalendervecka och arbetslöshetsförmånen för den övriga ansökningsperioden betalas jämkad på basis av den inkomst som betalats under den förvägrade tiden.

3 Mål

Syftet med propositionen är att främja partiell sysselsättning och mottagande av kortvarigt arbete samt att förtydliga den jämkning av arbetslöshetsförmånen som görs enligt utbetalningsprincipen.

4 Förslag och konsekvenser

Förslagen förtydligar den jämkning av arbetslöshetsförmånen som görs enligt utbetalningsprincipen. De ekonomiska konsekvenserna av förslagen bedöms vara små.

4.1 De viktigaste förslagen

Den särskilda jämningsperioden som grund för jämkning av arbetslöshetsförmåner slopas. Arbetsinkomst som betalats under jämningsperioden jämkas också när den betalas under en tid för vilken den sökande inte har rätt till arbetslöshetsförmåner. Till följd av ändringen ska arbetsinkomst som betalats under jämningsperioden beaktas i beloppet av arbetslöshetsförmånen så som den har betalats ut.

Bestämmelsen om fördelning av arbetsinkomst som betalats för en längre intjänandeperiod än en månad mellan betalningsmånaden och därpå följande månader preciseras så att den endast gäller situationer där arbetsgivaren har betalat lön med avvikelse från den sedvanliga lönebetalningsperioden. Till bestämmelsen fogas dessutom en bestämmelse om arbetstidsgranskning, enligt vilken den arbetstid som ligger till grund för lönen fördelas jämnt så att den påverkar så många ansökningsperioder som lönen har intjänats för. Syftet med ändringarna är att förtydliga bestämmelsen om fördelning av arbetsinkomst för att främja en enhetlig beslutspraxis.

Perioden med arbetstidsgranskning är en jämningsperiod (fyra veckor eller en månad) i stället för den nuvarande kalenderveckan, när personens arbetstid per dag har förkortats på grund av permittering eller av en orsak som jämsställs med permittering eller när personen är förhindrad att arbeta på grund av en sådan stridsåtgärd som inte har samband med personens anställningsvillkor eller arbetsförhållanden.

Till lagen om utkomstskydd för arbetslösa fogas en bestämmelse om en exceptionell bedömning av arbetstiden. Rätt till jämkad arbetslöshetsförmån föreligger, om man utifrån arbetets art och omständigheter kan dra slutsatsen att arbetstiden på 80 procent inte överskrids.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

De totala konsekvenserna av förslagen för den offentliga ekonomin bedöms vara små. I enskilda situationer kan den jämkade förmånen minska eller öka. I sin helhet har förslagen alltså konsekvenser som såväl minskar som ökar förmånsutgifterna något. Dessa konsekvenser bedöms i det närmaste ta ut varandra. Det går dock inte att göra exakta bedömningar av konsekvenserna för förmånsutgifterna, och bedömningarna är därför förenade med osäkerhet.

Det är svårt att bedöma vilka konsekvenser slopandet av den särskild jämkningsperioden och den beräknade arbetsinkomsten har för förmånsutgifterna, eftersom de särskilda jämkningsperioderna och uppgifterna om vilka dagar de personer som hör till målgrupperna får arbetsinkomster inte framgår av materialet om betalning av arbetslöshetsförmåner. Analysen av konsekvenserna baserar sig således beräkningar som gjorts på basis av exempelkalkyler. Enligt förslaget minskar ändringen i någon mån arbetslöshetsförmånens belopp i situationer där personen får arbetsinkomster som inte beaktas vid tillämpningen av en särskild jämkningsperiod. På motsvarande sätt ökar ändringen enligt förslaget i någon mån arbetslöshetsförmånens belopp i situationer där beräknad arbetsinkomst inte används vid jämkningen. Dessa konsekvenser gäller enskilda ansöknings- och jämkningsperioder och förmånsnivån förändras inte långvarigt för någon. Situationerna där förmånen ökar är sannolikt fler till antalet, men i situationer där förmånen minskar är effekten sannolikt i genomsnitt större. Därför bedöms konsekvenserna till stor del ta ut varandra och den totala effekten bedöms därför bli liten. Det är osäkert om den lilla effekten minskar eller ökar utgifterna.

Preciseringen av bestämmelsen om fördelning av arbetsinkomst som betalats för en längre intjänandeperiod än en månad så att den påverkar utbetalningsmånaden och därpå följande månader bedöms inte öka förmånsutgifterna, eller så bedöms inverkan vara liten. Bedömningen är förenad med osäkerhet. I bedömningen antas det att antalet situationer där arbetsinkomsterna fördelas i fortsättningen kommer att vara få på grund av ändringen, eftersom avvikelserna från den sedvanliga lönebetalningsperioden allmänt bedöms vara få. Situationerna där arbetsinkomsterna fördelas kan framöver vara fler än för närvarande, men ökningen bedöms vara liten.

I och med försäkringsdomstolens avgörande Dnr 3964/2020/2605 har fördelningen av arbetsinkomst etablerats i situationer där arbetsinkomst betalas på en gång för ett och samma arbete för en längre tid än en månad. Av materialet om betalningar som omfattar förmånstagarna vid Finansinspektionens arbetslöshetskassor framgår det inte om fördelningen av arbetsinkomst redan nu gäller situationer där man avvikit från den sedvanliga lönebetalningsperioden eller situationer där arbetsinkomst har betalats för en längre intjänandeperiod än en månad i enlighet med den sedvanliga lönebetalningsperioden. Enligt arbetsavtalslagen kan lönebetalningsperioden endast undantagsvis vara längre än en månad. Om fördelningen av arbetsinkomst för närvarande huvudsakligen gäller situationer där man i löneutbetalningen har avvikit från den sedvanliga lönebetalningsperioden, bedöms ändringen inte öka förmånsutgifterna jämfört med nuläget. Om fördelningen av arbetsinkomst för närvarande huvudsakligen gäller situationer där löneutbetalningen sker enligt den sedvanliga lönebetalningsperioden, minskar ändringen förmånsutgifterna jämfört med nuläget, eftersom den jämkningsbara inkomsten blir större för en period och det skyddade beloppet tillämpas i mindre utsträckning.

Att i bestämmelserna om fördelning av arbetstiden ta in en bestämmelse om fördelning av arbetsinkomst som betalats för en längre intjänandeperiod än en månad ökar enligt förslaget inte förmånsutgifterna jämfört med nuläget. Nuvarande tillämpnings- och avgörandepraxis motsvarar den föreslagna fördelningen av arbetstiden. Med beaktande av att antalet situationer där arbetsinkomster fördelas i fortsättningen kan vara fler än för närvarande, även om antalet bedöms vara litet, är antalet situationer där arbetstiden fördelas på motsvarande sätt fler och denna ändring bedöms ha liten inverkan på förmånsutgifterna.

Det föreslås att arbetstidsgranskningsperioden är en jämningsperiod (fyra veckor eller en månad) i stället för den nuvarande kalenderveckan, när en persons arbetstid per dag har förkortats på grund av permittering eller av en orsak som jämföras med permittering eller när personen är förhindrad att arbeta på grund av en sådan stridsåtgärd som inte står i samband med personens anställningsvillkor eller arbetsförhållanden. Den föreslagna ändringen ökar förmånsutgifterna. Effekten är dock sannolikt tämligen liten, högst några hundra tusen euro. Slopandet av den särskilda jämningsperioden inverkar dock så att lönerna jämkas oftare än tidigare när det gäller förkortade arbetsdagar. Detta minskar i sin tur förmånsutgifterna. De sammanlagda effekterna på förmånsutgifterna kan alltså vara positiva eller negativa beroende på vilka fall som blir vanligare. Permittering med förkortade arbetsdagar är ett mycket ovanligt permitteringssätt. Förmånsutgifterna för jämkat utkomstskydd för arbetslösa som betalats på grund av permittering med förkortad arbetsdag har i allmänhet rört sig mellan några miljoner euro och cirka tio miljoner euro per år. Om ändringen inverkar så att permittering med förkortade arbetsdagar blir vanligare, finns det risk för att verkningarna blir större.

Bestämmelserna om en exceptionell bedömning av arbetstiden förtydligar och befäster nuvarande tillämpningspraxis när en person sysselsätts i arbete där arbetsgivaren inte övervakar arbetstiden, men det kan konstateras att arbetstidsgränsen underskrids. Den samlade effekten på förmånsutgifterna kan bedömas vara obetydlig. Antalet fall bedöms vara litet i den nuvarande beslutsprocessen.

4.2.2 Konsekvenser för medborgarna

De föreslagna ändringarna inverkar på den rätt till arbete och näringsfrihet som tryggas i 18 § i grundlagen och på den rätt till social trygghet som tryggas i 19 § i grundlagen.

Enligt 18 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete. Det främjande av sysselsättningen som avses i bestämmelsen innebär att det allmänna ska sträva efter att tillförsäkra var och en rätt till arbete och att det allmänna ska sträva efter att förhindra att det bildas en grupp av människor som permanent saknar arbete. Klarläggandet av grunderna för bestämmande av jämkad arbetslöshetsförmån bedöms sporra arbetslösa att ta emot kortvarigt arbete och deltidsarbete, eftersom de tydliga reglerna för hur arbetslöshetsförmånen beräknas ökar förmånsökandens förståelse för hur merarbete inverkar på de disponibla inkomsterna. De föreslagna ändringarna stöder det allmänna skyldighet enligt 18 § 2 mom. i grundlagen.

I 19 § 2 mom. i grundlagen tryggas rätten till social trygghet. Förslaget om en exceptionell bedömning av arbetstiden förtydligar och befäster nuvarande tillämpningspraxis och förslaget anses därför inte ha någon inverkan på arbetslöshetsförmånstagarens totalekonomiska situation. De övriga föreslagna ändringarnas verkningar på förmånsnivån gäller enskilda ansöknings- och jämningsperioder för arbetslöshetsförmånen och därmed enskilda förmånsbetalningsposter. Dessa ändringar ändrar inte arbetslöshetsförmånstagarnas förmånsnivå långvarigt. De föreslagna ändringarna stöder den i 19 § 2 mom. i grundlagen tryggade rätten till social trygghet.

4.2.2.1 Särskild jämningsperiod

Den särskilda jämningsperioden och den beräknade inkomst som hänför sig till den har inte tillämpats sedan maj 2020. Slopandet av särskild jämningsperiod och beräknad arbetsinkomst leder till att det jämkade förmånsbeloppet under enskilda jämningsperioder minskar för vissa personer och ökar för andra. Effekten av ändringen är mycket måttfull, i regel ett engångsbelopp på några tiotal euro. Konsekvenserna inom målgruppen blir nära nog slumpmässiga eftersom de beror på vilka dagar arbetsinkomsterna betalas ut och hur jämningsperioden tidsmässigt hänför sig till dem. Denna slumpmässighet är ändå inte en följd av att den särskilda jämningsperioden slopas, utan beror i första hand på att beaktandet av arbetsinkomsterna i samband med den särskilda jämningsperioden beror på hur utbetalningen av inkomsterna infaller tidsmässigt.

Ur förmånssökandens synvinkel skapar ändringen klarhet i hur arbetslöshetsförmånens ansöknings-, betalnings- och jämningsperioder bildas. Att den faktiska arbetsinkomsten beaktas i beloppet av jämkad arbetslöshetsförmån ökar enligt förslaget dessutom förmånssökandens förståelse av de omständigheter som påverkar förmånsbeloppet.

4.2.2.2 Arbetsinkomst som betalats för en längre intjänandeperiod än en månad

Till följd av den föreslagna ändringen kan den som ansöker om arbetslöshetsförmån på förhand beräkna hur den arbetsinkomst som betalas påverkar förmånsbeloppet under jämningsperioden, eftersom fördelningen av arbetsinkomst endast ska gälla situationer där arbetsgivaren har avvikit från den sedvanliga lönebetalningsperioden. Arbetsinkomst som betalats enligt den sedvanliga lönebetalningsperioden jämkas när den betalas ut. Ändringen stärker syftet med utkomstskyddet för arbetslösa, dvs. att det ska ersätta ekonomiska förluster till följd av arbetslöshet.

Eftersom det bedöms att det i praktiken görs få avvikelser från den sedvanliga löneutbetalningen, jämkas arbetsinkomsterna i regel under samma jämningsperiod på basis av sådana inkomster som förmånssökanden redan har fått till sitt förfogande. Den redan betalda inkomsten fördelas då inte så att den påverkar de kommande jämningsperioderna. Ändringen bedöms skapa klarhet i situationer där inkomsterna fördelas och främja en jämn inkomstbildning för förmånssökanden.

4.2.2.3 Förkortning av arbetstiden per dag på grund av permittering eller en orsak som jämföras med permittering, stridsåtgärd som inte inverkar på arbetsförhållandena och arbetstidsgranskning

Det föreslås att arbetstidsgranskningsperioden är en jämningsperiod (fyra veckor eller en månad) i stället för den nuvarande kalenderveckan, när personens arbetstid per dag har förkortats på grund av permittering eller av en orsak som jämföras med permittering eller när personen är förhindrad att arbeta på grund av en sådan stridsåtgärd som inte står i samband med personens anställningsvillkor eller arbetsförhållanden.

På grund av denna ändring får personen jämkad arbetslöshetsförmån för hela jämningsperioden, om alla förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsförmån uppfylls.

Ändringen bedöms göra den jämkade arbetslöshetsförmånen mera begriplig för förmånssökandena.

4.2.2.4 Arbetstidsövervakning och jämkad arbetslöshetsförmån

Genom att föreskriva om exceptionell bedömning av arbetstiden blir förutsättningarna för att få jämkad förmån tydligare för den som ansöker om arbetslöshetsförmån, eftersom det i lagen om utkomstskydd för arbetslösa för närvarande inte finns sådana bestämmelser om exceptionell bedömning av arbetstiden som motsvarar vedertagen beslutspraxis.

Att föreskriva om exceptionell bedömning av arbetstiden på det föreslagna sättet och ge råd om tillämpningen av lagstiftningen ökar förmånsökandenas möjligheter att bedöma hur mottagande av arbete som står utanför arbetstidsövervakningen påverkar rätten att få arbetslöshetsförmån, när verkställigheten nu sker enligt tillämpningsanvisningar och beslutspraxis. Utifrån de föreslagna bestämmelserna är det inte möjligt att på förhand göra en fullständig bedömning av om rätt till jämkad förmån uppkommer för en enskild förmånsökande.

I enskilda fall kan ändringen förtydliga arbetstidens inverkan på förmånen och på så sätt undanröja informationsfällor och förbättra incitamenten för arbete. Eftersom exceptionell bedömning av arbetstiden redan nu är möjlig i avgörandepraxis, bedöms ändringen inte ha någon betydande inverkan på inledande av arbete eller mottagande av merarbete.

I det skede då ändringen träder i kraft och i och med informationen om lagändringen kan ansökningarna om arbetslöshetsförmån på basis av exceptionell bedömning av arbetstiden uppskattningsvis öka tillfälligt.

4.2.2.5 Övriga konsekvenser för medborgarna

De föreslagna ändringarnas verkningar på förmånsbeloppet gäller personer som är sysselsatta på deltid och får arbetsinkomst samtidigt som arbetslöshetsförmån betalas. Ju större arbetsinkomsterna är, desto större är de ekonomiska konsekvenserna under en enskild jämkningsperiod.

Förslagen kan bedömas minska informationsfällorna, eftersom förslagen i många fall skapar klarhet i hur arbetsinkomsterna inverkar på arbetslöshetsförmånen. Det är dock inte möjligt att göra en numerisk bedömning av konsekvenserna. I de få utländska undersökningar som kvantitativt bedömt informations- och byråkratifällornas effekter på sysselsättningen har man inte hittat några betydande sysselsättningseffekter.

4.2.3 Konsekvenser för Folkpensionsanstaltens och arbetslöshetskassornas verksamhet

På grund av slopandet av särskild jämkningsperiod och beräknad arbetsinkomst behöver man vid verkställigheten av arbetslöshetsförmånen inte skapa perioder som avviker från den normala betalningsrytmen eller räkna om den betalda lönen. Detta bedöms förenkla verkställigheten av jämkade arbetslöshetsförmåner. Eftersom den särskilda jämkningsperioden och den beräknade inkomst som hänför sig till den inte har tillämpats sedan maj 2020 till följd av den temporära lagändringen, påverkar den föreslagna ändringen inte den nuvarande verkställigheten.

Fördelningen av arbetsinkomst vid jämkning gäller även i fortsättningsvis situationer där arbetsinkomst betalas för en längre intjänandeperiod än en månad under jämkningsperioden. På grund av preciseringen av avvikelserna från den sedvanliga lönebetalningsperioden bedöms situationerna med fördelning av arbetsinkomst bli få vid jämkning, eftersom situationerna där man avviker från den sedvanliga lönebetalningsperioden bedöms vara få. Enligt uppgifter från arbetslöshetskassorna och Folkpensionsanstalten fördelas lönen inte i nuläget om det under en jämkningsperiod infaller två lönebetalningsdagar på grund av att löneutbetalningen flyttas till föregående vardag till följd av en helgdag och arbetsinkomst under jämkningsperioden därför

betalas för en intjäningsperiod som är längre än en månad. Till denna del kommer därför situationerna med fördelning av lön att öka i framtiden. Dessa fall bedöms dock vara få till antalet. Ändringsförslaget om fördelning av arbetstiden i situationer där arbetsinkomsten fördelas motsvarar nuvarande tillämpnings- och avgörandepraxis, men eftersom antalet situationer där arbetsinkomst fördelas framöver kan vara fler än för närvarande, kan antalet situationer där arbetsinkomst fördelas på motsvarande sätt öka, och denna ändring bedöms kunna öka arbetsmängden något i verkställigheten.

Ändringen av arbetstidsgranskningen när förmånssökandens arbetstid per dag har förkortats på grund av permittering eller av en orsak som jämföras med permittering eller när personen är förhindrad att arbeta på grund av en sådan stridsåtgärd som inte står i samband med personens anställningsvillkor eller arbetsförhållanden, bedöms förtydliga verkställigheten jämfört med nuläget, eftersom jämkningen i dessa situationer görs enligt utbetalningsprincipen.

Till följd av den ändring som gäller exceptionell bedömning av arbetstiden ska arbetslöshetskassorna och Folkpensionsanstalten liksom som för närvarande begära en utredning om den partiella arbetstiden av förmånssökanden. Vid behov utreds den partiella arbetstiden också med uppgifter som begärs av arbetsgivaren. Enligt uppgifter från arbetslöshetskassorna har antalet fall för närvarande varit få. För att avgöra en förmånsansökan kan det dessutom behövas uppgifter om att arbetsgivaren inte har haft mer arbete att erbjuda, om saken inte framgår redan av arbetsavtalet eller någon annan utredning. Det kan antas att antalet fall som ska avgöras inte ökar väsentligt jämfört med nuläget, och därmed inte heller arbetslöshetskassornas och Folkpensionsanstaltens arbetsmängd. Efter det att lagen har trätt i kraft och information om lagändringen getts kan antalet ansökningar antas öka något åtminstone tillfälligt.

Prövningen från fall till fall av exceptionell bedömning av arbetstiden antas inte öka jämfört med nuläget. I verkställigheten kan uppmärksamhet fästas vid samma saker som för närvarande. Sådana omständigheter är bland annat vad som i arbetsavtalet har avtalats om arbetstiden eller arbetets omfattning, om arbetstiden begränsas av arbetets natur eller av arbetsgivaren och om arbetet kan utföras endast under en viss kort tid. Om den som ansöker om arbetslöshetsförmån genom sådana uppgifter kan visa att arbetstidsgränsen på 80 procent inte överskrids i arbetet, kan rätt till jämkad arbetslöshetsförmån uppkomma även framöver. På basis av respons från utbetalarna av arbetslöshetsförmån är antalet fall som omfattas av bestämmelsens tillämpningsområde litet, och då är det möjligt att tillämpningen av den bestämmelse som förutsätter prövning från fall till fall blir obetydlig.

Eftersom erhållandet av arbetslöshetsförmån vid exceptionell bedömning av arbetstiden enligt förslaget inte ska grunda sig på tids- eller inkomstgränser som noggrant definieras i lagen, ska man vid verkställigheten sträva efter att säkerställa så enhetlig tillämpnings- och avgörandepraxis som möjligt.

4.2.4 Konsekvenser för arbetsgivare

Begärandet av tilläggsutredningar av arbetsgivare för behandlingen av utkomstskyddsärenden ökar arbetsgivarnas administrativa börda. Arbetsgivarnas administrativa börda bedöms inte öka till följd av den föreslagna bestämmelsen om exceptionell bedömning av arbetstiden. Förslaget motsvarar i huvudsak nuvarande tillämpnings- och avgörandepraxis, och antalet fall har varit litet. Under beredningen har det inte funnits tillgång till uppgifter om hur ofta man har varit tvungen att begära utredning av arbetsgivaren för att bedöma arbetstiden.

Förslaget om fördelning av arbetsinkomst i situationer där arbetsinkomst betalas för en längre intjänandeperiod än en månad med avvikelse från den sedvanliga lönebetalningsperioden bedöms öka arbetsgivarnas administrativa börda högst i obetydlig grad. Uppgifter om anställningsförhållandets längd och löneutbetalningen fås av förmånsökanden.

5 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1 Särskild jämningsperiod

Om den särskilda jämningsperioden och användningen av beräknad lön under den särskilda jämningsperioden kvarstår i lagstiftningen, gör de utmaningar i nuläget som beskrivs i avsnitt 2.2.2 att svårigheterna med förutsägbarheten och ändamålsenligheten i det nuvarande systemet fortsätter. Dessa utmaningar framhävs särskilt i situationer där arbetstimmarna och den inkomst som fås av arbetet varierar från en jämningsperiod till en annan.

5.2 Arbetsinkomst som betalats för en längre intjänandeperiod än en månad

Försäkringsdomstolen har i sitt avgörande Dnr 3964/2020/2605 tagit ställning till tillämpningen av 4 kap. 2 § 5 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och konstaterat att momentet är avsett att tillämpas i situationer där inkomst betalas på en gång för ett och samma arbete för längre tid än en månad.

Bestämmelsen om fördelning av arbetsinkomst kan preciseras enbart så att den endast gäller arbetsinkomst som betalats på en och samma dag för ett och samma arbete och så att precisionen inte gäller avvikelse från den sedvanliga lönebetalningsperioden. Utanför bestämmelsens tillämpningsområde faller då situationer där arbetsinkomst betalas på flera lönebetalningsdagar under jämningsperioden och arbetsinkomsterna hänför sig till en längre intjänandeperiod än en månad. Bestämmelsens tillämpningsområde omfattar inte heller situationer där en och samma arbetsgivare på samma gång betalar lön för flera olika arbeten för en längre intjänandeperiod än en månad. Ur verkställighetssynpunkt förtydligar denna ändring de lagliga grunderna för fördelningen av arbetsinkomst. Dessutom kan det vara lättare för förmånsökanden att bedöma arbetsinkomstens inverkan på förmånsbeloppet under ansökningsperioden, då fördelning av arbetsinkomst kan komma i fråga endast för lön som betalats på en och samma gång för samma arbete. Alternativet kan dock inte anses ändamålsenligt utifrån syftet med utkomstskyddet för arbetslösa, dvs. att det ska ersätta ekonomiska förluster till följd av arbetslöshet.

SlopanDET av bestämmelsen om fördelning av arbetsinkomst som betalats för en längre intjänandeperiod än en månad och därmed inverkar på betalningsmånaden och därpå följande månader kan delvis motiveras med att jämkningen förenklas och regleringen förtydligas. Ändringens inverkan på sysselsättningen och mottagandet av extra timmar kan inte bedömas eller så bedöms inverkan vara obetydlig. Denna ändring bedöms öka förmånsutgiften, om den ökar den planmässiga löneutbetalningen för en längre intjänandeperiod än flera månader. Om en person under en jämningsperiod betalas lön för tre arbetsmånader, beaktas inkomsten vid jämkningen till exempel endast under en jämningsperiod, varvid personen får full förmån för följande ansökningsperioder om han eller hon inte annars har en jämkad inkomst. Dessutom får personen förmånen till fullt belopp för de föregående arbetsmånaderna, om han eller hon inte har någon annan jämkad inkomst. Inte heller detta alternativ kan anses ändamålsenligt utifrån syftet med utkomstskyddet för arbetslösa, dvs. att ersätta ekonomiska förluster till följd av arbetslöshet.

Med beaktande av syftet med systemet med utkomstskydd för arbetslösa och för att undvika missbruk är det likväl ändamålsenligt att bevara den nuvarande bestämmelsen om fördelning av arbetsinkomst när det på basis av tidpunkten för löneutbetalningen och övriga omständigheter

är uppenbart att syftet med arrangemanget har varit att undvika att inkomsten beaktas vid jämkningen.

5.3 Arbetstidsövervakning och jämkad arbetslöshetsförmån

Om den exceptionella bedömningen av arbetstiden endast gäller löntagare för vilka arbetstidslagen inte tillämpas, gäller undantaget arbetstagare vars arbetstid inte fastställs på förhand och vars användning av arbetstiden inte övervakas, och som således själva kan besluta om sin arbetstid. Enligt 2 § i arbetstidslagen ska det dessutom vara fråga om

- 1) arbete som till följd av de uppgifter som hör till arbetet och arbetstagarens ställning i övrigt ska anses innebära att arbetstagaren leder ett företag, en sammanslutning eller en stiftelse eller en självständig del därav eller sköter en självständig uppgift som direkt kan jämföras med sådant ledande,
- 2) arbetstagare som utför religiösa förrättningar inom den evangelisk-lutherska kyrkan, det ortodoxa kyrkosamfundet eller något annat religiöst samfund,
- 3) arbete som utförs såsom familjemedlem till arbetsgivaren,
- 4) arbete som på grund av verksamhetens särdrag utförs under sådana förhållanden att det inte kan anses vara arbetsgivarens sak att övervaka hur den arbetade tiden är ordnad,
- 5) statstjänsteman som arbetar som ledamot eller föredragande vid domstol, tingsfiskal, tingsnotarie, offentligt rättsbiträde, åklagare, utmätningsman, stämningsman eller inom utrikesförvaltningen,
- 6) arbete som tjänsteman vid Finlands Bank och som bankens bankfullmäktige har bestämt att ska falla utanför lagen.

Detta villkor är relativt noggrant avgränsat och även förutsägbart. Eftersom de som betalar ut arbetslöshetsförmån dock inte är sådana aktörer vars uppgifter omfattar tillämpning av arbetstidslagen, ger bestämmelsen inte i tillämpningspraxis sådant stöd som behövs vid verkställigheten. Dessutom medför avgränsningen extra arbete och svårigheter för rådgivningen i situationer där det inte finns något sådant tolkningsstöd från någon annan myndighet om arbetstidslagens tillämplighet som betalarna kan stödja sig på när de avgör rätten till förmån. Enbart förmånsökandens egen anmälan eller arbetsgivarens utredning räcker inte, utan avgörandet om rätt till arbetslöshetsförmån grundar sig på en helhetsbedömning.

Det är möjligt att föreskriva om exceptionell bedömning av arbetstiden också så att tillämpningen inte begränsas till att gälla endast sådana situationer och uppgifter som avses i 2 § i arbetstidslagen. Med andra ord ska bestämmelsen gälla både de arbetstagare och uppgifter som avses i 2 § i arbetstidslagen och andra situationer där det inte finns tillförlitlig information om arbetstiden enligt huvudregeln om jämkning eller där arbetstidsövervakningen av någon annan orsak inte förverkligas.

Alternativt kan den exceptionella bedömningen av arbetstiden grunda sig på en inkomstgräns, så att inkomst under gränsen alltid påvisar att arbetet utförs på deltid. Att slopa arbetstidens inverkan innebär i praktiken att jämkad arbetslöshetsförmån kan betalas till en person som är sysselsatt i heltidsarbete. Grunden för förmånen är med andra ord inkomstnivån, inte ersättning för ekonomiska förluster till följd av arbetslöshet, och således är det också fråga om låglönestöd. För att den som sysselsätts i heltidsarbete inte ska få rätt till arbetslöshetsförmån ska den fasta

inkomstgräns som anger att arbetet utförs på deltid vara så låg att heltidsarbete inte utförs på en sådan inkomstnivå. Även i situationer där inkomstgränsen överskrids kan det vara fråga om partiell sysselsättning, varvid det i lagen ska föreskrivas om omständigheter som ska beaktas vid helhetsbedömningen.

Exceptionell bedömning av arbetstiden på basis av en inkomstgräns ökar eventuellt efterfrågan på och utbudet av sådant arbete som står utanför arbetstidsövervakningen och som inte garanterar tillräcklig försörjning på basis av lön och som eventuellt inte heller sporrar till att ta emot merarbete. Ändringen kan enligt förslaget öka sysselsättningen, men också förmånsutgifterna. Ändringen kan leda till underavlönning i synnerhet för arbetssökande med svag ställning på arbetsmarknaden i syfte att trygga försörjningen till övriga delar med utkomstskydd för arbetslösa.

6 Remissvar

Utkastet till proposition har varit på remiss under tiden 15.6—5.8.2022. I utlåtandetjänsten gavs 16 remissvar om propositionsutkastet. Remissvar lämnades av Akava, Finansinspektionen, Folkpensionsanstalten, Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT, besvärsnämnden för social trygghet, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Företagarna i Finland rf, STTK rf, Arbetslöshetskassornas centralorganisation rf, Arbetslöshetskassornas samorganisation, Sysselsättningsfonden, Finlands Fysioterapeuter rf, Socialrättsliga sällskapet i Finland rf, arbets- och näringsministeriet, försäkringsdomstolen och Statens revisionsverk. Finansministeriet meddelade att det inte har några särskilda kommentarer.

Allmänt ansåg remissinstanserna att målen för propositionen och de föreslagna ändringarna kan understödjas.

Arbets- och näringsministeriet föreslog i sitt utlåtande att det till 2 a kap. 2 § 1 mom. 4 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska fogas en hänvisning till den nya 3 a § i 4 kap. På detta sätt bibehålls nuläget där personen med stöd av 4 punkten har giltig orsak att lämna arbetet endast om han eller hon inte har rätt till jämkad arbetslöshetsförmån och lönen för arbetet är mindre än 1283 euro i månaden (2022). Regeringspropositionen har ändrats på det sätt som arbets- och näringsministeriet föreslagit.

I utlåtandena föreslogs ändringar i det skyddade beloppet och i förmånsrätten för den som permitterats från ett deltidarbete. Eftersom avsikten inte är att i denna proposition föreslå andra ändringar i permitteringssituationer än i den arbetstidsgranskningsperiod som föreskrivs i 4 kap. 3 § eller i det förmånsbelopp som föreskrivs i 4 kap. 5 §, har förslagen inte gett anledning till att ändra propositionen.

7 Specialmotivering

2 a kap. Förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda

2 §. Giltig orsak att lämna arbetet. Till 1 mom. 4 punkten fogas en hänvisning till den nya 3 a § i 4 kap. Genom ändringen bibehålls nuläget där en person med stöd av 4 punkten har giltig orsak att lämna arbetet endast om han eller hon inte har rätt till jämkad arbetslöshetsförmån och lönen för arbetet är mindre än 1283 euro i månaden (enligt nivån 2022).

4 kap. *Jämknade och minskade arbetslöshetsförmåner*

2 §. Jämkningsperiod. I 4 mom. föreskrivs om särskild jämkningsperiod. I propositionen föreslås att bestämmelsen om särskild jämkningsperiod som grund för jämkning av arbetslöshetsförmåner slopas. Momentet upphävs. Jämkningsperioden är alltid fyra på varandra följande kalenderveckor eller en månad, även om perioden innehåller dagar för vilka förmånsrätt inte föreligger. I och med ändringen beaktas vid jämkningen av förmåner all arbetsinkomst som betalats under jämkningsperioden, fyra på varandra följande kalenderveckor eller en månad, och den arbetstid som ligger till grund för lönen, även om lönen har betalats en sådan dag då personen inte har rätt till arbetslöshetsförmån. Om det mitt under en jämkningsperiod eller under två på varandra följande jämkningsperioder infaller en tid då personen inte har rätt till arbetslöshetsförmån, ska det enligt förslaget betalas en jämkad förmån för den tid av jämkningsperioden som inte berörs av detta hinder.

Det föreslås att 5 mom. ändras så att fördelningen av arbetsinkomst som betalats för en längre intjänandeperiod än en månad och arbetstid som ligger till grund för lönen så att den påverkar betalningsmånaden och därpå följande månader i fortsättningen endast ska gälla situationer där arbetsgivaren har betalat lön med avvikelse från den sedvanliga lönebetalningsperioden. Bestämmelser om lönebetalningsperioden finns i arbetsavtalslagen och ett kollektivavtal som är bindande för arbetsgivaren kan dessutom innehålla bestämmelser om lönebetalningsperioden, så som det redogörs ovan i punkt 2.2.3.

Med avvikelse från den sedvanliga lönebetalningsperioden avses till exempel situationer där en person med månadslön normalt får lön en gång i månaden, men arbetsgivaren betalar lön för två månader på en gång. Med avvikelse från den sedvanliga lönebetalningsperioden avses en situation där löneutbetalningen i rätt tid och till rätt belopp fördröjs av orsaker som beror på arbetsgivaren och personen på grund av detta får lön först senare än den sedvanliga lönebetalningsperioden. Med avvikelse från den sedvanliga lönebetalningsperioden avses också en situation där lön som förfaller till betalning på en lördag eller en helgdag betalas föregående vardag med anledning av bestämmelsen i arbetsavtalslagen.

Med avvikelse från den sedvanliga lönebetalningsperioden avses till exempel inte en situation där lönen betalas regelbundet med två veckors mellanrum så att det under vissa jämkningsperioder infaller tre löneutbetalningsdagar och arbetsinkomsten därför under jämkningsperioden betalas för en intjäningsperiod som är längre än en månad. I sådana situationer är det fråga om en sedvanlig lönebetalningsperiod och lönebetalningsdagar som hör samman med dem. Med avvikelse från den sedvanliga lönebetalningsperioden avses till exempel inte heller situationer där grundlön och tillägg betalas regelbundet vid olika tidpunkter.

En förmånsökande kan få arbetsinkomst från arbete som utförs för samma arbetsgivare på basis av flera arbetsavtal. I en sådan situation ska det bedömas om olika lönebetalningsperioder tillämpas på löneutbetalningen på basis av de olika avtalen. Till exempel ordinarie deltidsarbete och tillfälligt jobb för samma arbetsgivare med olika lönebetalningsdagar leder inte till fördelning av inkomsten, även om de löner som samma arbetsgivare under jämkningsperioden betalat för olika anställningsförhållanden har intjänats för en längre intjänandeperiod än en månad, om lönen betalats enligt de sedvanliga lönebetalningsperioderna.

Bestämmelsen ska tillämpas på arbetsinkomst som betalats under jämkningsperioden och tillämpningen ska inte begränsas till arbetsinkomst som betalats på en gång. Således tillämpas bestämmelsen både i situationer där det för samma arbete betalas till exempel två månaders lön på en lönebetalningsdag och i situationer där två månaders lön för samma arbete betalas på olika

lönebetalningsdagar under jämkningsperioden. En förutsättning för tillämpningen är dock att man i löneutbetalningen har avvikit från den sedvanliga lönebetalningsperioden.

Vid fördelningen av arbetsinkomst fördelas de arbetstimmar som vid arbetstidsjämförelsen ligger till grund för lönen jämnt så att de påverkar lika många ansökningsperioder som lönen har intjänats för. Detta motsvarar nuvarande etablerad tillämpnings- och avgörandepraxis.

3 §. Begränsningar. Det föreslås att 1 mom. ändras så att när en persons arbetstid per dag har förkortats på grund av permittering eller av en orsak som jämföras med permittering eller när personen är förhindrad att arbeta på grund av en sådan stridsåtgärd som inte står i samband med personens anställningsvillkor eller arbetsförhållanden, ska arbetstidsgranskningsperioden vara en jämkningsperiod i stället för den nuvarande kalenderveckan. Jämkningsperioden är fyra veckor eller en månad.

3 a §. Exceptionell bedömning av arbetstiden. Paragrafen är ny. Vid tillämpningen av bestämmelsen har en person rätt till jämkad arbetslöshetsförmån om man utifrån arbetets art och omständigheter kan sluta sig till att gränsen på 80 procent för heltidsarbete inte överskrids.

Rätt till jämkad arbetslöshetsförmån prövas utifrån arbetets art eller omständigheter i stället för genom noggrann arbetstidsövervakning. Rätten till jämkad arbetslöshetsförmån ska fortfarande alltid förutsätta att arbetstiden är partiell, dvs. att det finns en jämkningsgrund. Till exempel i branscher med provisionslön utgör enbart ringa eller minskade löneinkomster fortfarande inte en grund för betalning av jämkad dagpenning. Även inom andra branscher där lönen grundar sig på enbart prestation och arbetet inte utförs i arbetsgivarens lokaler, övervakar arbetsgivaren ofta inte arbetstiden. Oftast övervakas inte heller hemarbetares arbetstid på något sätt. Också inom branscher där lönesystem används kan det utföras arbete där det på grund av arbetets art eller andra omständigheter med stor säkerhet kan konstateras att arbetstidsgränsen underskrids.

Utänför bestämmelsens tillämpningsområde lämnas sådant arbete för vilket den tid som använts inte begränsas av arbetsgivaren så att den understiger gränsen för heltidsarbete och arbetets karaktär är inte sådan att det på grund av omständigheterna endast finns en begränsad mängd arbete.

I situationer där den föreslagna bestämmelsen tillämpas kan förmånsökandens eller arbetsgivarens utredningar om arbetstiden i regel anses vara ett tillräckligt bevis på att arbetstidsgränsen underskrids, även om arbetstiden inte noggrant övervakas. Frågan ska bedömas från fall till fall, liksom för närvarande.

De situationer där grunden för lönen inte är arbetstid och arbetstiden inte kan övervakas är i praktiken varierande och olika, och bestämmelserna bedöms därför täcka ovan nämnda situationer på ett övergripande sätt.

4 §. Inkomst som skall beaktas vid jämkning. Paragrafens 2 mom. upphävs. Den särskilda jämkningsperioden som grund för jämkning av arbetslöshetsförmåner slopas, och detta moment gäller den beräknade inkomst som bildas för den särskilda jämkningsperioden.

5 §. Förmånsbelopp. I propositionen föreslås att den särskilda jämkningsperioden slopas som grund för jämkning av arbetslöshetsförmåner. Till följd av ändringen finns det inte längre behov av det skyddade belopp som särskilt föreskrivs för särskilda jämkningsperioder och som nu föreskrivs i 2 mom. 2 punkten. I 2 mom. 1 punkten ska det föreskrivas om det skyddade beloppet under en jämkningsperiod om en månad och i 2 punkten ska det föreskrivas om det skyddade

beloppet under en jämningsperiod om fyra på varandra följande kalenderveckor, som nu föreskrivs i 3 punkten.

8 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

På betalning av arbetslöshetsförmåner för ansökningsperioder som börjat före ikraftträdandet av den föreslagna lagen tillämpas de bestämmelser i 4 kap. som gällde vid ikraftträdandet av den föreslagna lagen. Lagen tillämpas således på betalning av arbetslöshetsförmåner för ansökningsperioder som börjar den 1 januari 2023 eller därefter.

Den föreslagna bestämmelsen i 4 kap. 3 a § om exceptionell bedömning av arbetstiden kan dock tillämpas också på betalning av arbetslöshetsförmåner när ansökan kommit in till arbetslöshetskassan eller Folkpensionsanstalten före lagens ikraftträdande.

9 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2023 och avses bli behandlad i samband med den.

10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Syftet med propositionen är att främja partiell sysselsättning och mottagande av kortvarigt arbete samt att förtydliga den jämkning av arbetslöshetsförmånen som görs enligt utbetalningsprincipen.

De föreslagna ändringarna är av betydelse med tanke på 18 § 2 mom. och 19 § 2 mom. i grundlagen.

Enligt 18 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete. Det främjande av sysselsättningen som avses i bestämmelsen innebär att det allmänna strävar efter att tillförsäkra var och en rätt till arbete och att det allmänna ska sträva efter att förhindra att det bildas en grupp av människor som permanent saknar arbete (se RP 309/1993 rd, s. 73, GrUU 44/2000 rd, s. 2, GrUU 17/1995 rd, s. 1—2). Klarläggandet av grunderna för bestämmande av jämkad arbetslöshetsförmån bedöms sporra till att ta emot kortvarigt arbete och deltidsarbete, eftersom de tydliga reglerna för hur arbetslöshetsförmånen beräknas ökar förmånssökandens förståelse för hur merarbete inverkar på de disponibla inkomsterna. Målen med propositionen är därför förenliga med bestämmelsen om främjande av sysselsättningen i 18 § 2 mom. i grundlagen.

Med stöd av 19 § 2 mom. i grundlagen ska var och en genom lag garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad bland annat vid arbetslöshet. Bestämmelsen förutsätter att lagstiftaren garanterar var och en som behöver grundläggande försörjning en subjektiv rätt till den trygghet som det allmänna genom lag är skyldig att ordna. Den sociala tryggheten är förknippad med vissa sociala risksituationer som nämns i bestämmelsen, men också med respektive lagbestämmelser om bidragskriterier, behovsprövning och procedurer (RP 309/1993 rd, s. 74, GrUU 55/2016 rd, s. 3 och GrUU 48/2006 rd, s. 2) Systemen för grundläggande försörjning bör vara så täckande att inga grupper lämnas utanför systemen och därmed blir lidande (RP 309/1993 rd, s. 75/I, GrUU 48/2006 rd, s. 2, GrUU 6/2009 rd, s. 7/II). Utkomstskyddet för arbetslösa utgör en sådan grundläggande försörjning som avses i 19 § 2 mom. i grundlagen, och genom lagen om utkomstskydd för arbetslösa tillgodoses den rätt att vid arbetslöshet få sin grundläggande

försörjning tryggad som enligt grundlagen ska garanteras var och en (se till exempel GrUU 25/2013 rd).

Förslaget om en exceptionell bedömning av arbetstiden förtydligar och befäster nuvarande tillämpningspraxis och förslaget anses därför inte ha någon inverkan på arbetslöshetsförmånstagarens totalekonomiska situation. De övriga föreslagna ändringarnas verkningar på förmånsnivån gäller enskilda ansöknings- och jämningsperioder för arbetslöshetsförmånen och därmed enskilda förmånsbetalningsposter. Dessa ändringar ändrar inte arbetslöshetsförmånstagarens förmånsnivå långsiktigt. De föreslagna ändringarna kan inte anses vara problematiska med tanke på 19 § 2 mom.

På de grunder som anges ovan kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 2 a och 4 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 4 kap. 2 § 4 mom. och 4 § 2 mom., av dem 4 kap. 2 § 4 mom. sådant det lyder i lag 1439/2011,
ändras 2 a kap. 2 § 1 mom. 4 punkten samt 4 kap. 2 § 5 mom., 3 § 1 mom. och 5 § 2 mom., sådana de lyder, 2 a kap. 2 § 1 mom. 4 punkten i lag 380/2018, 4 kap. 2 § 5 mom. i lag 1314/2018, 4 kap. 3 § 1 mom. i lag 879/2019 och 4 kap. 5 § 2 mom. i lag 1049/2013, samt *fogas* till 4 kap. en ny 3 a § som följer:

2 a kap.

Förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda

2 §

Giltig orsak att lämna arbetet

En person har giltig orsak att lämna sitt arbete

4) om han eller hon enligt 4 kap. 3 och 3 a § inte har rätt till jämkad arbetslöshetsförmån och lönen för arbetet är mindre än 1 134 euro i månaden.

4 kap.

Jämkade och minskade arbetslöshetsförmåner

2 §

Jämkningsperiod

Om det i en situation som avses i 1 § 1—3 punkten under en jämkningsperiod betalas arbetsinkomst för en längre intjänandeperiod än en månad och om detta avviker från den sedvanliga lönebetalningsperioden, fördelas arbetsinkomsten och den arbetstid som ligger till grund för lönen så att den påverkar utbetalningsmånaden, och lika många därpå följande månader som för vilka arbetsinkomst har betalats. Om det på basis av tidpunkten för löneutbetalningen och övriga omständigheter likväl är uppenbart att syftet med arrangemanget har varit att undvika att inkomsten beaktas vid jämkningen, ska inkomsten jämkas enligt de perioder under vilka den arbetstid som ligger till grund för lönen har utförts.

3 §

Begränsningar

En arbetssökande har inte rätt till arbetslöshetsförmån, om hans eller hennes arbetstid, på basis av vilken lönen betalas, i de fall som avses i 1 § 1—3 punkten under en jämkningsperiod eller i de fall som avses i 1 a § 1 mom. under en granskningsperiod om en kalendervecka överstiger 80 procent av den inom branschen tillämpade maximiarbetstiden för arbetstagare i heltidsarbete. Om det inte finns något kollektivavtal inom branschen, görs jämförelsen med den på lag grundande ordinarie arbetstid som avses i 3 kap. i arbetstidslagen (872/2019).

3 a §

Exceptionell bedömning av arbetstiden

En person har rätt till jämkad arbetslöshetsförmån, om det till honom eller henne betalas arbetsinkomst av sådant arbete av vars natur och omständigheter man kan sluta sig till att det inte är fråga om i 3 § avsett arbete vars arbetstid överstiger 80 procent av den inom branschen tillämpade maximiarbetstiden för arbetstagare i heltidsarbete.

Vid bedömningen av arbetstiden för arbete som avses i 1 mom. kan beaktas

- 1) en anmälan som baserar sig på personens eller arbetsgivarens utredning om att arbetstidsbegränsningen underskrids,
- 2) arbetets natur som en faktor som begränsar arbetstiden,
- 3) utförande av arbete vid sidan av annat arbete eller vid sidan av bindande studier,
- 4) någon annan motsvarande grund eller utredning.

5 §

Förmånsbelopp

Det skyddade beloppet är

- 1) 300 euro under en jämkningsperiod om en månad,
 - 2) 279 euro under en jämkningsperiod om fyra på varandra följande kalenderveckor.
-

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

Vid betalning av arbetslöshetsförmåner för ansökningsperioder som börjat före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser i 4 kap. som gällde vid ikraftträdandet.

Bestämmelserna i 4 kap. 3 a § i denna lag ska dock tillämpas vid betalning av en arbetslöshetsförmån också när ansökan kommit in till arbetslöshetskassan eller Folkpensionsanstalten före ikraftträdandet av denna lag.

Helsingfors den 19 september 2022

Statsminister

Sanna Marin

Social- och hälsovårdsminister Hanna Sarkkinen

Lag

om ändring av 2 a och 4 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 4 kap. 2 § 4 mom. och 4 § 2 mom., av dem 4 kap. 2 § 4 mom. sådant det lyder i lag 1439/2011,
ändras 2 a kap. 2 § 1 mom. 4 punkten samt 4 kap. 2 § 5 mom., 3 § 1 mom. och 5 § 2 mom., sådana de lyder, 2 a kap. 2 § 1 mom. 4 punkten i lag 380/2018, 4 kap. 2 § 5 mom. i lag 1314/2018, 4 kap. 3 § 1 mom. i lag 879/2019 och 4 kap. 5 § 2 mom. i lag 1049/2013, samt *fogas* till 4 kap. en ny 3 a § som följer:

Gällande lydelse

2 a kap.

Förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda

2 §

Giltig orsak att lämna arbetet

En person har giltig orsak att lämna sitt arbete

4) om han eller hon enligt 4 kap. 3 § inte har rätt till jämkad arbetslöshetsförmån och lönen för arbetet är mindre än 1 134 euro i månaden.

4 kap.

Jämkade och minskade arbetslöshetsförmåner

2 §

Jämkningsperiod

Om en jämkningsperiod skulle omfatta sådana tidsperioder för vilka en arbetssökande har rätt till full arbetslöshetsförmån eller för

Föreslagen lydelse

2 a kap.

Förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda

2 §

Giltig orsak att lämna arbetet

En person har giltig orsak att lämna sitt arbete

4) om han eller hon enligt 4 kap. 3 och 3 a § inte har rätt till jämkad arbetslöshetsförmån och lönen för arbetet är mindre än 1 134 euro i månaden.

4 kap.

Jämkade och minskade arbetslöshetsförmåner

2 §

Jämkningsperiod

(upphävs)

Gällande lydelse

vilka han eller hon inte har rätt till arbetslöshetsförmåner, ska det från jämkningsperioden i andra fall än de som avses i 2 mom. dras av en tid som motsvarar dessa tidsperioder. När deltidarbete som varar längre än fyra veckor börjar, kan jämkningsperioden bestämmas så att jämkningsperioderna motsvarar lönebetalningsperioderna i deltidarbetet.

Om det i en situation som avses i 1 § 1—3 punkten under en jämkningsperiod betalas arbetsinkomst för en längre intjänandeperiod än en månad, fördelas arbetsinkomsten så att den påverkar utbetalningsmånaden och lika många därpå följande månader som för vilka arbetsinkomsten betalats på en gång. Om det på basis av tidpunkten för löneutbetalningen och övriga omständigheter likväl är uppenbart att syftet med arrangemanget har varit att undvika att inkomsten beaktas vid jämkningen, ska inkomsten jämkas enligt de perioder under vilka den arbetstid som ligger till grund för lönen har utförts.

3 §

Begränsningar

En arbetssökande har inte rätt till arbetslöshetsförmån, om hans eller hennes arbetstid, på basis av vilken lönen betalas, i de fall som avses i 1 § 2 punkten och 1 a § 1 mom. under en granskningsperiod om en kalendervecka eller i de fall som avses i 1 § 1 och 3 punkten under en jämkningsperiod överstiger 80 procent av den inom branschen tillämpade maximiarbetstiden för arbetstagare i heltidsarbete. Om det inte finns något kollektivavtal inom branschen, görs jämförelsen med den på lag grundande ordinarie arbetstid som avses i 3 kap. i arbetstidslagen.

Föreslagen lydelse

Om det i en situation som avses i 1 § 1—3 punkten under en jämkningsperiod betalas arbetsinkomst för en längre intjänandeperiod än en månad *och om detta avviker från den sedvanliga lönebetalningsperioden, fördelas arbetsinkomsten och den arbetstid som ligger till grund för lönen* så att den påverkar utbetalningsmånaden, och lika många därpå följande månader som för vilka arbetsinkomst har betalats. Om det på basis av tidpunkten för löneutbetalningen och övriga omständigheter likväl är uppenbart att syftet med arrangemanget har varit att undvika att inkomsten beaktas vid jämkningen, ska inkomsten jämkas enligt de perioder under vilka den arbetstid som ligger till grund för lönen har utförts.

3 §

Begränsningar

En arbetssökande har inte rätt till arbetslöshetsförmån, om hans eller hennes arbetstid, på basis av vilken lönen betalas, i de fall som avses i 1 § 1—3 punkten *under en jämkningsperiod eller i de fall som avses i 1 a § 1 mom. under en granskningsperiod om en kalendervecka* överstiger 80 procent av den inom branschen tillämpade maximiarbetstiden för arbetstagare i heltidsarbete. Om det inte finns något kollektivavtal inom branschen, görs jämförelsen med den på lag grundande ordinarie arbetstid som avses i 3 kap. i arbetstidslagen (872/2019).

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §

Exceptionell bedömning av arbetstiden

En person har rätt till jämkad arbetslöshetsförmån, om det till honom eller henne betalas arbetsinkomst av sådant arbete av vars natur och omständigheter man kan sluta sig till att det inte är fråga om i 3 § avsett arbete vars arbetstid överstiger 80 procent av den inom branschen tillämpade maximiarbetstiden för arbetstagare i heltidsarbete.

Vid bedömningen av arbetstiden för arbete som avses i 1 mom. kan beaktas

- 1) en anmälan som baserar sig på personens eller arbetsgivarens utredning om att arbetstidsbegränsningen underskrids,*
- 2) arbetets natur som en faktor som begränsar arbetstiden,*
- 3) utförande av arbete vid sidan av annat arbete eller vid sidan av bindande studier,*
- 4) någon annan motsvarande grund eller utredning.*

4 §

Inkomst som skall beaktas vid jämkning

När en jämkad arbetslöshetsförmån bestäms på grundval av en jämkningsperiod enligt 2 § 4 mom., skall inkomsten under jämkningsperioden omvandlas till beräknad inkomst genom att dagslönen multipliceras med talet 21,5. Dagslönen erhålls genom att inkomsten av arbetet divideras med antalet beräknade arbetsdagar under jämkningsperioden.

5 §

Förmånsbelopp

Det skyddade beloppet är
1) 300 euro under en jämkningsperiod om en månad,

4 §

Inkomst som skall beaktas vid jämkning

(upphävs)

5 §

Förmånsbelopp

Det skyddade beloppet är
1) 300 euro under en jämkningsperiod om en månad,

Gällande lydelse

2) 300 euro vid användningen av sådan beräknad inkomst som avses i 4 § 2 mom.,

3) 279 euro under en jämkningsperiod om fyra på varandra följande kalenderveckor.

Föreslagen lydelse

2) 279 euro under en jämkningsperiod om fyra på varandra följande kalenderveckor.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Vid betalning av arbetslöshetsförmåner för ansökningsperioder som börjat före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser i 4 kap. som gällde vid ikraftträdandet.

Bestämmelserna i 4 kap. 3 a § i denna lag ska dock tillämpas vid betalning av en arbetslöshetsförmån också när ansökan kommit in till arbetslöshetskassan eller Folkpensionsanstalten före ikraftträdandet av denna lag.